

فصلنامه

نویسنده: دامینیک ال دیس

نگرش کلاسیک به
هارمونی و پیانوی جز

ترجمه: امین هنرمند

سوره مهر
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
مرکز موسیقی حوزه هنری

نگرش کلاسیک به
هارمونی و پیانوی جَز

نویسنده: دامینیک الدیس
ترجمه: امین هنرمند

لیتوگرافی: کلهر
چاپ و صحافی: میلاد نور
چاپ اول: ۱۳۸۵
شمارگان: ۱۳۰۰ نسخه
شابک: ۳ - ۲۰۶ - ۵۰۶ - ۹۶۴

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

الدیس، دامینیک
نگرش کلاسیک به هارمونی و پیانوی جَز / نوشته دامینیک الدیس؛
ترجمه امین هنرمند. - تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۵.
۲۳۹ ص.: مصور.

ISBN: 964 - 506 - 206 - 3

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: A CLASSICAL approach to Jazz piano Exploring
Harmony, c 2000.

۱. هارمونی برای کلاویه. ۲. پیانو - آموزش (جاز). ۳. جاز - آموزش.
الف. هنرمند، امین. - ۱۳۶۰. مترجم. ب. انتشارات سوره مهر. ج. عنوان.
۸ ن ۸ الف / ۲۲۴ MT ۸۷۶/۲۱۲۵
کتابخانه ملی ایران ۴۷۵۳۶-۸۴ م

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رشت، کوچه جمشید جم، شماره ۷۲.

صندوق پستی: ۱۱۴۴-۱۵۸۱۵

تلفن: ۶۶۴۶۵۸۴۸ • نمابر: ۶۶۴۶۹۹۴۷

تلفن مرکز یخش: ۵-۶۶۴۶۰۹۹۳

www.IRICAP.com

فهرست:

یادداشت مترجم

پیشگفتار

بخش اول

۱ فصل اول - مباحث مقدماتی

- گامها

- فواصل

- معکوس فواصل

- تریادها

- معکوس تریادها

- علانم آکوردها

- توالی آکوردها به شکل تصادفی

- بلوز دوازده میزانی

- تریادها و معکوسهایشان در تمام تنالیه ها

۲ فصل دوم - آکوردهای جز

- آکوردهای جز گروه اصلی

- آکورد هفتم دومینانت

- معکوس آکوردهای جز گروه اصلی

- آکوردهای جز گروه فرعی

- آکورد چهارم معلق

۳ فصل سوم - هارمونی سه بخشی

- اجرای آکوردها در حالت باز

- حذف پنجم آکورد

- روند اجرای آکوردها در سه بخش

- هدایت صدا در سه بخش

- انتقال صدا

- آکوردهای جز گروه اصلی و فرعی در سه بخش

- آکوردهای هفتم مازور، هفتم مینور و هفتم دومینانت در سه بخش

فصل چهارم - مدلهای همراهی ۴۵

- ساده سازی توالی آکوردها در سه بخش

- نواختن استانداردهای جَز

- ریتم دوتایی و سه تایی

- مدلهای همراهی

- آهنگهایی برای اجرا

فصل پنجم - اجرای ملودی I ۶۲

- روش سریع

- تکرار و یکی کردن

- روش معمول

- بررسی مشکلات ناشی از دستهای کوچک

- تغییر ریتم آکورد

- بررسی پرشها

- انتقال صدا

- ایجاد تنوع در ریتم

فصل ششم - تئوری مقدماتی جَز ۷۵

- تریادها

- آکوردهای هفتم

- کادانس V-I

- کادانس II-V-I

- کادانس II-V-I در مد مینور

- ساختار هارمونیک و فرم

- سری پنجمها

- چرخشها

بخش دوم

فصل هفتم - بازسازی هارمونی ۸۸

- بازسازی هارمونی I

- وصل هفتم مینور - ماژور به هفتم مینور

- وصل آکورد چهارم معلق به هفتم دومینانت
- وصل هفتم مازور به ششم مازور
- بازسازی هارمونی و کادانس II-V-I
- وصل هفتم مازور به هفتم دومینانت
- تغییرات کروماتیک
- پرهیز از دیسونانسها
- مثالهای موسیقایی
- روش تمرین
- بازسازی هارمونی II
- جانشین تریآدونی
- نت پدال

فصل هشتم - هارمونی چهاربخشی ۱۱۰

- گسترش آکوردهای جز گروه اصلی
- گسترش آکورد هفتم دومینانت
- گسترش آکورد هفتم مازور
- گسترش آکورد هفتم مینور
- گسترش آکورد هفتم نیم کاسته
- گسترش آکورد هفتم کاسته
- کادانس II-V-I در چهار بخش
- کادانس II-V-I مینور در چهار بخش
- اجرای تلسل آکوردها در چهار بخش
- چگونگی اجرای فواصل گسترش دهنده
- حل نهم
- آکورد یازدهم مینور
- گسترش آکوردهای جز گروه فرعی
- بازسازی هارمونی و بخش چهارم

فصل نهم - اجرای ملودی II ۱۳۳

- اجرای ملودی و آکوردهای چهاربخشی
- مثالهای موسیقایی
- بازسازی هارمونی
- آکورد یازدهم مینور در چهار بخش

- حالت دیگری برای آکورد معلق

- تمرین بر روی الگوهای موسیقایی

- دستورالعمل

۱۵۰ فصل دهم - هارمونی پنج بخشی

- آکوردهای پنج بخشی در حالت باز

Slash Chords -

- آکوردهای هفتم مینور پنج بخشی

- آکوردهای هفتم مازور پنج بخشی

- حالت‌های دیگر

- کادانس II-V-I در پنج بخش

- مثالهای موسیقایی

- اجرای ملودی همراه با آکوردهای پنج صدایی

- آکوردهای پنج صدایی در حالت بسته

- آکوردها با پوزیسیون بسته در کادانس II-V-I

- حالت‌های جایگزین

- بازسازی هارمونی و آکوردهای پنج بخشی در پوزیسیون بسته

- معکوس آکوردها در پوزیسیون بسته

- آکوردهای پوزیسیون بسته معکوس در کادانس II-V-I

- هدایت صدا در آکوردهای پنج بخشی با پوزیسیون بسته در حالت معکوس

- اجرای ملودی همراه با آکوردهای پنج صدایی

- تمرین الگوهای ملودیک

۱۷۳ فصل یازدهم - پلی کوردها و تریادهای رو ساختاری

- پلی تریادهای

- مثالهای موسیقایی

- تریادهای رو ساختاری

- آکوردهای هفتم دومینانت

- آکوردهای هفتم مینور

- آکوردهای هفتم مازور

- کادانس II-V-I و تریادهای رو ساختاری

- مثالهای موسیقایی

فصل دوازدهم - بلاک کوردها ۱۸۹

- سبک Locked-Hand

- هارمونی در سبک Locked-Hand

- Four-Way Close

- آکوردهای هفتم کاسته

- نسلهای Four-Way Close

- پوزیسیونهای Drop Two

- Four-Way Close, Drop Two

- آکورد هفتم مازور و Drop Two, Four-Way Close

- صورتهای دیگر سبک Locked-Hand

- مثالهای موسیقایی

فصل سیزدهم - هارمونی پنتاتونیک ۲۰۵

- گامهای پنتاتونیک

- هارمونی کوارتال

- معکوس آکوردهای کوارتال

- کاربرد آکوردهای کوارتال

- کادانس I-V-II و هارمونی کوارتال

- توالی آکوردهای کوارتال

- جایگزینی آکوردهای پنتاتونیک

- آکوردهای کوینتال

- مثالهای موسیقایی

فصل چهاردهم - مباحث تکمیلی ۲۲۰

- آکوردهای شروع و پایان

- حالتیهای دیگر برای کادانس I-V-II

- آکوردهای ناقص

- آکوردهای کلامتر

- آرپژ در دست چپ

خاتمه ۲۲۹

یادداشت مترجم :

کتاب حاضر حاصل تلاشی است از سوی دامینیک الدیس به منظور ارایه شیوه‌ای سیستماتیک در نوازندگی پیانوی جَز و همچنین ایجاد نگرشی پیرامون هارمونی، فرم و اصول ساختاری این نوع موسیقی که نتیجه تجربیات و مطالعات وی می‌باشد. این کتاب در ابتدا به مبانی بسیار ابتدایی موسیقی پرداخته و به سرعت وارد مباحث جدی تری در رابطه با موسیقی جَز شده، و در نهایت مسایل پیچیده هارمونی را مورد بررسی قرار می‌دهد. از این رو مطالعه و انجام تمرینات کتاب می‌تواند برای طیف وسیعی از دانشجویان، دانش‌پژوهان و مدرسین موسیقی، مفید واقع شود. اما در اینجا توضیح سه نکته ضروری به نظر می‌رسد.

نخست اینکه بعضی از اصطلاحات بکار رفته در این کتاب، بدلیل حفظ ماهیت و اعتبار آنها در زبان بین‌المللی موسیقی، معادل‌سازی فارسی نشده‌اند. دوم، همانطور که در مقدمه توسط نویسنده نیز اشاره شده است، بعضی از واژگانی که در موسیقی جَز و کلاسیک بصورت مشترک مورد استفاده قرار می‌گیرند، گاه معنا و مفهوم متفاوتی را می‌رسانند. همینطور اصول و مبانی هارمونی جَز در برخی موارد اساساً با هارمونی کلاسیک مغایرت دارند که توجه به این موضوع در حین مطالعه کتاب، بسیار حایز اهمیت است. این تفاوت‌ها ممکن است در ابتدا برای کسانی همانند نویسنده این سطور، که با رویکرد این نوع موسیقی نسبت به هارمونی نا آشنا هستند، کمی عجیب و ناخوشایند به نظر برسد، اما با مطالعه و شناخت بیشتر با این نگرش آشنا خواهند شد. مورد سوم اینکه فصل آخر در نسخه اصلی کتاب که به صورت مختصر به بررسی نمونه‌هایی از موسیقی کلاسیک پرداخته بود، به دلایلی حذف گردید. لازم به تذکر است که بدلیل وجود تفاوت موضوعی ما بین فصل محذوف و فصول دیگر کتاب، نبود آن لطمه‌ای به محتوای کتاب وارد نکرده است.

در نهایت از اساتید گرانقدر، آقایان مهران روحانی، دکتر شاهین فرهت، شاهرخ خواجه نوری، محسن الهامیان، مهدی قاسمی، حمیدرضا دیبازر، دکتر هومان اسعدی و سرکار خانم دکتر آذین موحد، به خاطر کمک‌ها و راهنمایی‌های ارزشمندشان، و همینطور از پدر و مادر و دوستان عزیزم، مریم تیموری، سارا نظامی، کاوه الهامیان، ماری دینداری و مریم نجمی که مرا در ترجمه و ویرایش این کتاب یاری کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم. همچنین از مدیر محترم مرکز موسیقی حوزه هنری، جناب آقای رضا مهدوی و مسئولین انتشارات سوره مهر که برای چاپ به موقع این کتاب تلاش بسیار نمودند قدردانی می‌نمایم.

پیشگفتار:

هنگامیکه سیزده ساله بودم، از من خواسته شد که در گروه جَز مدرسه، زیر نظر مربی جوان و مشتاق موسیقی، نواختن پیانو را به عهده بگیرم. این اتفاق، مقدمه‌ای برای اجرای صدها قطعه **دیکسی لند** و **بلوز** را در قالبهای مختلف فراهم نمود؛ کنسرت‌های مدرسه‌ای، اجرا در سالن‌های کلیسا و حتی گاهی در بارها! در پی این تجربه زود هنگام و بسیار ارزشمند، با تقلید اجراهای سلوی ضبط شده، بکار بردن سلسله‌های هارمونیک و تمهیدات دیگری که توسط موزیسینهای حرفه‌ای تر جَز مورد استفاده قرار می‌گرفت، به دنبال یادگیری پیانوی جَز و یافتن زبان موسیقایی خود بودم.

از آن زمان تا به امروز، آموزش موسیقی جَز راه درازی را پیموده است. امروزه فهرست‌های جامعی از کتاب‌ها و منابع آموزشی که حاصل تحقیقات گسترده و همه‌جانبه هستند، در کنار تنظیم‌ها و ضبط‌های متعدد در دسترس همگان می‌باشد. با این حال، تعداد کتب آموزشی تألیف شده برای آن دسته از پیانیست‌های کلاسیک که به منظور آشنایی با پیانوی جَز دنبال روشی منسجم و موجز هستند، بسیار ناچیز است.

از آنجایی که دارای پیش‌زمینه موسیقی کلاسیک هستم، تلاش برای هم‌سو کردن دانش و تجربه‌ام با یک سیستم آموزشی کلاسیک، حرکتی منطقی به نظر می‌رسد. این رویکرد برای پیانیست‌هایی که دارای تجربیات مشابهی نسبت به من هستند جذاب خواهد بود، چرا که سعی کرده‌ام زبانی را به کار ببرم که برای پیانیست‌های کلاسیک قابل درک باشد.

این کتاب برای ایجاد توانایی در رابطه با اجرای قطعات، بر اساس نشانه‌های آکوردها با هارمونی سر و کار داشته و متشکل از دو بخش است:

بخش اول که به بررسی هارمونی مقدماتی می‌پردازد، با مروری بر گام‌ها، فواصل و تریادها آغاز شده و با فصولی در رابطه با آکوردهای جَز، هارمونی سه بخشی، سبک‌ها و مدل‌های همراهی و تنوری مقدماتی جَز دنبال می‌شود.

در بخش دوم، با هدف مطالعه هارمونی پیشرفته، کار را با بازسازی هارمونی آغاز کرده و در ادامه، هارمونی چهار و پنج بخشی، تریادهای روساختاری، بلاک کوردها و هارمونی پنتاتونیک را مورد مطالعه قرار خواهیم داد.

در نهایت یادآوری می‌کنم که این کتاب حاصل صدها ساعت تدریس پیانوی جَز بوده و مطالعه آن برای هر فردی که به نواختن پیانوی جَز علاقه دارد و مصمم است که قدمی به سوی درک امکانات گسترده هارمونی آن بردارد، لذت‌بخش خواهد بود. همچنین مطالعه کتاب برای یک پیانیست پیشرفته‌تر

این امکان را فراهم می‌سازد تا در خصوص مفاهیم پیشرفته هارمونی - که توسط بهترین پیانیست‌های جَز مورد استفاده قرار گرفته است - بینش صحیحی به دست آورده و به رویکردی منسجم‌تر و پایدارتر نسبت به هارمونی جَز دست یابد.

دامینیک الدیس

www.ketab.ir